

దక్షిణ భారతదేశంలో బ్రిటీష్ విస్తరణ: బెంగాల్ ను జయించిన తరువాత, బ్రిటీష్ వారు దక్షిణ భారతదేశం వైపు మొగ్గు చూపారు. 1761 నాటికి కర్ణాటక యుద్ధాల ద్వారా ఈ ప్రాంతం నుండి ప్రెంచి వారిని ఆంగ్ల ఈస్టిండియా కంపెనీ తరిమికొట్టింది. దక్షిణాది పాలకుల మధ్య ఉన్న వైరం మరియు ఈ ప్రాంతంలో అస్థిర రాజకీయ పరిస్థితులు కంపెనీ రాజకీయ జోక్యానికి అనుకూలమైన వేదికను అందించాయి.

మైసూర్లో బ్రిటీష్ జోక్యం

మైసూర్ మరియు మరాఠా రాజ్యాలలో బ్రిటీష్ జోక్యానికి కారణాలు ప్రధానంగా వాణిజ్యపరమైనవి:

- మలబార్ తీరం యొక్క సంపన్న వాణిజ్యంపై హైదర్ మరియు టిప్పు నియంత్రణ మిరియాలు మరియు యాలకుల వ్యాపారానికి ఆంగ్ల కంపెనీ యొక్క ముప్పుగా భావించబడింది
- 1785లో టిప్పు తన రాజ్యంలోని ఓడరేవుల ద్వారా మిరియాలు, యాలకుల ఎగుమతిపై నిషేధం విధించాడు.
- 1788 లో, అతను బ్రిటీష్ వ్యాపారులతో లావాదేవీలను స్పష్టంగా నిషేధించాడు. మైసూరు మద్రాసుపై ఆంగ్లేయుల నియంత్రణకు కూడా ముప్పుగా భావించబడింది.
- మైసూరుతో ప్రెంచి పొత్తు ఆంగ్లేయుల ఆధిపత్యానికి ముప్పుగా భావించబడింది.

Rise and Consolidation of British Power in India

ఆంగ్లో-మైసూర్ యుద్ధాలు (1767- 1799)

నాలుగు ఆంగ్లో-మైసూర్ యుద్ధాలు జరిగాయి. మొదటి యుద్ధం మినహా అన్నింటిలో బ్రిటీష్ వారు విజయం సాధించారు. ఆంగ్ల కంపెనీ ప్రధానంగా మద్రాసు ప్రెసిడెన్సీలో ప్రాతినిధ్యం వహించింది.

ఆంగ్లో-మైసూరు యుద్ధాలు (1767 - 1799)

తెలుగు

దక్షిణ భారతదేశంలో బ్రిటిష్ విస్తరణ - ఆంగ్లో-మైసూర్ యుద్ధాలు (1767- 1799)

మొదటి ఆంగ్లో-మైసూరు యుద్ధం (1767-69)

కారణం: 1766లో, మరాఠాలు మరియు హైదరాబాద్ నిజాంతో మిత్రపక్షంగా ఉన్న మైసూర్‌పై బ్రిటిష్ వారు యుద్ధం ప్రకటించారు. సంక్షోభాన్ని పరిష్కరించడానికి, హైదర్ అలీ దౌత్య ఆటలో నిమగ్నమయ్యాడు. మరాఠాలను, నిజాంను కలిసి ఆర్కాట్‌పై దాడికి దిగాడు.

యుద్ధ గమనం:

- 1767 జనవరిలో మరాఠాలు ఉత్తర మైసూరును ఆక్రమించడంతో యుద్ధం ప్రారంభమైంది. అయితే ముప్పై లక్షల రూపాయలు చెల్లించి హైదర్ అలీ మరాఠాలతో శాంతించాడు.
- 1767 మార్చిలో హైదరాబాద్ నిజాం ఒక ఆంగ్ల దళం సహాయంతో మైసూరుపై దాడి చేశాడు. అయితే ఈ దాడి సఫలం కాలేదు. 1767 సెప్టెంబరులో నిజాం ఆంగ్లయులను విడిచిపెట్టి హైదర్ అలీతో చేతులు కలిపాడు.

ఫలితం:

- 1769 ఏప్రిల్ 4న మద్రాసు ప్రభుత్వం అవమానకరమైన మద్రాసు ఒప్పందంపై సంతకం చేసింది.
- హైదర్ పై మరో శక్తి దాడి చేస్తే ఆంగ్లయులు సహాయం చేయాలనే రక్షణాత్మక కూటమి, పరస్పర భూభాగాలను పరస్పరం పునరుద్ధరించుకోవడం ఆధారంగా ఈ ఒప్పందం కుదిరింది

Adda247

తెలుగు

రెండవ ఆంగ్లో- మైసూరు యుద్ధం (1780- 1784)

కారణాలు :

- 1771లో మరాఠాలు మైసూరుపై దాడి చేసినప్పుడు కంపెనీ రక్షణ ఒప్పంద నిబంధనలను ఉల్లంఘించిందని హైదర్ అలీ ఆరోపించాడు.
- తుపాకులు, సాల్ట్ పీటర్ మరియు సీసం కోసం హైదర్ యొక్క సైనిక డిమాండ్లను తీర్చడంలో ఆంగ్లేయుల కంటే ఫ్రెంచ్ వారు ఎక్కువ సహాయపడ్డారు.
 - హైదర్ తన రక్షణలో ఉన్నట్లు భావించిన మహీను బంధించడానికి ఆంగ్లేయులు చేసిన ప్రయత్నం హైదర్ అలీకి ప్రత్యక్ష సవాలు.
 - హైదర్ అలీ నిజాం, మరాఠాలతో కలిసి ఉమ్మడి శత్రువైన ఇంగ్లీష్ ఈస్టిండియా కంపెనీకి వ్యతిరేకంగా ఒక ఉమ్మడి ఫ్రంట్ ఏర్పాటు చేశాడు.

యుద్ధ గమనం:

- 1780 జూలైలో హైదర్ కర్ణాటకపై దాడి చేసి కల్పల్ బెయిలీ ఆంగ్ల సైన్యాన్ని ఓడించి ఆర్కాట్ ను స్వాధీనం చేసుకున్నాడు.
- ఈలోగా ఆంగ్లేయులు మరాఠాలను, నిజాంను హైదర్ వైపు నుంచి వేరు చేశారు.
- హైదర్ ఆంగ్లేయులను ధైర్యంగా ఎదుర్కొన్నాడు కాని పోర్ట్ నోవో (నవంబర్ 1781) వద్ద ఓడిపోయాడు.
- మరుసటి సంవత్సరం కల్పల్ బైట్ వైట్ నాయకత్వంలోని ఆంగ్ల సైన్యానికి హైదర్ అవమానకరమైన ఓటమిని అందించాడు. బైట్ వైట్ ను బందీగా తీసుకున్నారు.
- హైదర్ 1782 డిసెంబరు 7 న మరణించాడు, అసంపూర్తిగా ఉన్న వ్యాపారాన్ని తన కుమారుడు టిప్పుకు వదిలేశాడు. టిప్పు మరో సంవత్సరం పాటు యుద్ధాన్ని కొనసాగించాడు, కాని రెండు పక్షాలు పూర్తి విజయాన్ని సాధించలేదు.
- యుద్ధంతో విసిగిపోయిన ఇరు పక్షాలు మంగళూరు ఒప్పందం (మార్చి 1784)పై సంతకం చేశాయి. ఈ ఒప్పందం ఒకరి భూభాగాలను పరస్పరం పునరుద్ధరించుకోవడంపై ఆధారపడి ఉంది. రెండో విడత కూడా అదే విధంగా అసంపూర్తిగా సాగింది.

తెలుగు

మూడవ ఆంగ్లో- మైసూరు యుద్ధం (1790- 1792)

కారణాలు :

- టిప్పు వర్సెస్ బ్రిటిష్: టిప్పు సుల్తాన్ ఆంగ్లేయులను భారతదేశం నుండి తరిమికొట్టాలనుకున్నాడు. అవసరమైన సమయంలో తన తండ్రికి ద్రోహం చేసిన నిజాంపై, మరాఠాలపై ప్రతీకారం తీర్చుకోవడం ఆయన ఇతర ఎత్తుగడలు..
- 1785 లో టిప్పు సుల్తాన్ తన రాజ్యంలోని ఓడరేవుల ద్వారా గంధం, మిరియాలు మరియు యాలకుల ఎగుమతిని నిలిపివేశాడు మరియు స్థానిక వ్యాపారులను ఆంగ్ల కంపెనీతో వ్యాపారం చేయకుండా అనుమతించాడు. పలు అంతర్గత సంస్కరణలు చేపట్టడం ద్వారా తన స్థానాన్ని బలోపేతం చేసుకున్నారు. ఇది బ్రిటిష్ వారికి, హైదరాబాద్ నిజాంకు, మరాఠాలకు ఆందోళన కలిగించింది.
- త్రైపాక్షిక పొత్తులు: లార్డ్ కార్న్ వాలీస్ నిజాం, మరాఠాల టిప్పు వ్యతిరేక అనుమానాలపై పనిచేసి టిప్పుకు వ్యతిరేకంగా వారితో ట్రిపుల్ అలయన్స్ (1790) ఏర్పాటు చేశాడు.
 - ఆంగ్లేయులతో యుద్ధం అనివార్యమని గ్రహించిన టిప్పు 1784లో కాన్స్టాంటినోపుల్ కు, 1785లో ఫ్రెంచ్ రాజుకు రాయబార కార్యాలయాన్ని పంపడం ద్వారా టర్కీల సహాయం కోరాడు.
- టిప్పు మరియు ట్రావెన్ కోర్ రాజు మధ్య వివాదం: కొచ్చిన్ రాష్ట్రంలో డచ్ వారి నుండి జైకోట్టై మరియు క్రంగనూర్ లను కొనుగోలు చేయడంపై ట్రావెన్ కోర్ రాజుతో టిప్పుకు విభేదాలు తలెత్తాయి.

యుద్ధ గమనం:

- ట్రావెన్ కోర్ కు మద్దతుగా నిలిచిన ఆంగ్లేయులు టిప్పుపై దాడి చేశారు. 1790లో జనరల్ మెడోస్ ఆధ్వర్యంలో టిప్పు ఆంగ్లేయులను ఓడించాడు..
- తరువాత కార్న్ వాలీస్ నాయకత్వంలోని ఆంగ్ల సైన్యం వేలూరు, ఆంబూరు మీదుగా బెంగుళూరుకు (1791 మార్చిలో పట్టుబడింది) వెళ్లి శ్రీరంగపట్నం సమీపించింది. ఆంగ్లేయులు కోయంబత్తూరును స్వాధీనం చేసుకున్నారు కాని తరువాత దానిని కోల్పోయారు.
- మరాఠా, నిజాం దళాల సహాయంతో ఆంగ్లేయులు శ్రీరంగపట్నం వైపు రెండవ పురోగతి సాధించి టిప్పును శ్రీరంగపట్నం ఒప్పందం (మార్చి 1792) ముగించమని బలవంతం చేశారు.

ఫలితం:

- ఈ ఒప్పందం ఫలితంగా దాదాపు సగం మైసూరు భూభాగాన్ని విజయవంతమైన మిత్రపక్షాలకు అప్పగించారు.
- బ్రిటిష్ వారు బారామహల్, దిండిగల్, మలబార్ ప్రాంతాలను స్వాధీనం చేసుకోగా, మరాఠాలు తుంగభద్ర వైపు, నిజాం కృష్ణా నది నుంచి పెన్నార్ అవతల భూభాగాలను స్వాధీనం చేసుకున్నారు.
- టిప్పు యుద్ధ నష్టపరిహారం కూడా మూడు కోట్లకు పైగా చెల్లించాల్సి వచ్చింది.

నాల్గవ ఆంగ్లో- మైసూరు యుద్ధం (1799)

కారణాలు :

- మైసూరు హిందూ రాజకుటుంబం పట్ల టిప్పు వైఖరి: 1796లో వడయార్ రాజవంశానికి చెందిన హిందూ పాలకుడు మరణించినప్పుడు, టిప్పు వడయార్ యొక్క మైనర్ కుమారుడిని సింహాసనంపై ఉంచడానికి నిరాకరించాడు మరియు బదులుగా తనను తాను సుల్తాన్ గా ప్రకటించుకున్నాడు
- ఫ్రెంచ్ వారితో టిప్పు సాన్నిహిత్యం: అవమానకరమైన శ్రీరంగపట్నం ఒడంబడికకు ప్రతీకారం తీర్చుకోవాలని టిప్పు సుల్తాన్ కోరుకున్నాడు. బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదాన్ని ఎదుర్కోవడానికి అవిశ్రాంతంగా సహాయం కోరాడు.
 - ఫ్రాన్స్, అరేబియా, కాబూల్, టర్కీల సహాయం కోసం ప్రయత్నించాడు.
 - జూలై 1798లో ఫ్రెంచ్ రివల్యూషనరీ గవర్నమెంట్ తో సంప్రదింపులు జరిపాడు.
 - శ్రీరంగపట్నంలో జాకోబిన్ క్లబ్ ను స్థాపించి ఫ్రెంచ్ రిపబ్లిక్ జెండాను ఎగురవేశారు. లిబర్టీ ట్రీని కూడా నాటారు.
- టిప్పుపై లార్డ్ వెల్లెస్లీ ఆరోపణలు: 1798 లో గవర్నర్ జనరల్ గా, భారతదేశానికి నెపోలియన్ ప్రమాదం నేపథ్యంలో, లార్డ్ వెల్లెస్లీ టిప్పును లొంగదీసుకోవడానికి లేదా అతని స్వాతంత్ర్యాన్ని తొలగించడానికి నిశ్చయించుకున్నాడు

యుద్ధ గమనం:

- టిప్పుపై యుద్ధం ఏప్రిల్ 17 న ప్రారంభమై 1799 మే 4 న శ్రీరంగపట్నం పతనంతో ముగిసింది.
- టిప్పును ఇంగ్లీష్ జనరల్ స్టువర్ట్, జనరల్ హారిస్ ఓడించారు. ఈ ఓటమితో మైసూరు స్వాతంత్ర్య చరిత్ర ముగిసింది.

ఫలితం:

- టిప్పు యుద్ధంలో వీరోచితంగా మరణించాడు.
- మొత్తం మైసూరు తీరప్రాంతంతో పాటు కెనరా, కోయంబత్తూరు, వయనాడ్, ధార్వారం ప్రాంతాలను ఆంగ్లేయులు ఆక్రమించారు.
- నిజాంకు అనేక భూభాగాలు మంజూరు చేయబడ్డాయి.
- మైసూరు పూర్వపు హిందూ రాజకుటుంబానికి చెందిన ఒక బాలుడిని గడ్డిపై ఉంచి అనుబంధ కూటమి విధించారు.